

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 486/2015-20

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 1. decembra 2015 v senáte zloženom z predsedu Rudolfa Tkáčika a zo sudkyne Jany Baricovej a sudcu Ľubomíra Dobríka o sťažnosti [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpenej advokátkou JUDr. Elenou Ľalíkovou, Podbrezovská 34, Bratislava, pre namietané porušenie jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Krajského súdu v Bratislave v konaní vedenom pod sp. zn. 6 Co 304/2015 (pôvodne vedenom pod sp. zn. 6 Co 191/2012) takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo [REDAKOVANÉ] na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Krajského súdu v Bratislave v konaní vedenom pod sp. zn. 6 Co 304/2015 (pôvodne vedenom pod sp. zn. 6 Co 191/2012) porušené bolo.

2. Krajskému súdu v Bratislave p r i k a z u j e , aby v konaní vedenom pod sp. zn. 6 Co 304/2015 konal bez zbytočných prietahov.

3. [REDACTED] priznáva finančné zadost'učinenie v sume 1 000 € (slovom tisíc eur), ktoré je Krajský súd v Bratislave povinný vyplatiť jej do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

4. Krajský súd v Bratislave je povinný uhradiť [REDACTED] trovy konania v sume 533,58 € (slovom päťstotridsaťtri eur a päťdesiatosem centov) na účet advokátky JUDr. Eleny Ľalíkovej, Podbrezovská 34, Bratislava, do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením sp. zn. III. ÚS 486/2015 zo 6. októbra 2015 prijal na ďalšie konanie sťažnosť [REDACTED] [REDACTED] (ďalej len „sťažovateľka“, v citáciách aj „navrhovateľka“ alebo „žalobkyňa“), ktorou namietala porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 6 Co 304/2015 [pôvodne vedenom pod sp. zn. 6 Co 191/2012 (ďalej aj „napadnuté konanie“)].

Zo sťažnosti a z vyjadrenia krajského súdu zo 16. septembra 2015 vyplýva, že napadnuté konanie začalo 29. mája 2012, keď bol krajskému súdu po podanom odvolaní proti rozsudku Okresného súdu Bratislava III (ďalej len „okresný súd“) sp. zn. 6 C 18/97 z 5. októbra 2011 predložený súdny spis na rozhodnutie a krajský súd prideliť veci spisovú značku 6 Co 191/2012.

Proti uzneseniu krajského súdu z 29. októbra 2013, ktorým bol rozsudok okresného súdu z 5. októbra 2011 zrušený a vec vrátená na ďalšie konanie, podala sťažovateľka dovolanie a Najvyšší súd Slovenskej republiky uznesením sp. zn. 8 Cdo 106/2014

z 26. marca 2015 predmetné uznesenie krajského súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Po vrátení súdneho spisu krajskému súdu bola vedci pridelená spisová značka 6 Co 304/2015, pričom konanie nebolo dosiaľ právoplatne skončené.

Na základe týchto skutočností sťažovateľka navrhuje, aby ústavný súd v náleze vyslovil, že krajský súd v napadnutom konaní porušil jej základné právo podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, aby mu prikázal vo veci konať bez zbytočných prietáhov a aby jej priznal finančné zadost'učinenie v sume 10 000 €, ako aj úhradu trov konania.

Krajský súd sa na základe výzvy ústavného súdu vyjadril k sťažnosti prípisom sp. zn. Spr 3383/15 doručeným ústavnému súdu 22. septembra 2015, v ktorom predseda krajského súdu okrem iného uvádza:

„Dňa 31.08.2015 som požiadal JUDr. Martina Murgaša, predsedu senátu 6 Co, o vyjadrenie k podanej ústavnej sťažnosti. Menovaný predseda senátu vo svojom vyjadrení zo dňa 16.09.2015 uviedol, že otázku neprimeranosti dĺžky konania vo veci vedenej pod sp. zn. 6 Co/304/2015, ako i pôvodného konania sp. zn. 6 Co/191/2012, v ktorom bola Krajskému súdu v Bratislave právna vec vedená na Okresnom súde Bratislava III pod sp. zn. 6 C/18/1997, predložená na konanie o podanom odvolaní dňa 29.05.2012 a rozhodnuté v ňom bolo uznesením Krajského súdu v Bratislave č. k. 6 Co/191/2012-672 zo dňa 29.10.2013, necháva na posúdení Ústavného súdu SR.

K uvedenému vyjadreniu predsedu senátu 6 Co tunajšieho súdu nemám čo dodať.“

Súčasťou vyjadrenia krajského súdu zo 16. septembra 2015 k sťažnosti bol aj tento prehľad procesných úkonov doterajšieho priebehu napadnutého konania:

„1. sp.zn.6 Co/191/2012:

29.05.2012- spis Okresného súdu Bratislava III sp. zn. 6 C/18/1997 predložený Krajskému súdu v Bratislave ;

11.10.2012 - predvolanie [REDAKOVANÉ] na výsluch;

25.10.2012 - vypočutie [REDAKOVANÉ];

25.09.2013 - predvolanie odporcu na informatívny výsluch;

09.10.2013 - vypočutie odporcu;

29.10.2013 - rozhodnutie - uznesenie Krajského súdu v Bratislave č. k. 6 Co/191/2012 - 672 zo dňa 29.10.2013 o zrušení rozsudku súdu prvého stupňa a vrátení veci na nové konanie...

sp. zn. 6 Co/304/2015 :

24.06.2015 - spis Okresného súdu Bratislava III sp. zn. 6 C/18/1997 predložený Krajskému súdu v Bratislave po zrušení uznesenia Krajského súdu v Bratislave č. k. 6 Co/191/2012-672 zo dňa 29.10.2015 uznesením Najvyššieho súdu SR sp. zn. 8 Cdo/106/2014 zo dňa 26.03.2013. “

K vyjadreniu krajského súdu k sťažnosti sťažovateľka zaujala podaním doručeným ústavnému súdu 11. novembra 2015 takéto stanovisko:

„Z predložených vyjadrení krajského súdu vyplýva, že pre protiústavný postup odvolacieho súdu pri dopĺňaní dokazovania výsluchom odporcu a jeho právnej zástupkyne, ktorá bola zároveň manželkou odporcu - vôbec o týchto procesných úkonoch neinformovali navrhovateľku a jej právnu zástupkyňu - nemá žiadne ospravedlnenie, takže možno uzavrieť, že jeho konanie bolo od 29.5.2012 doteraz zmätočné, čo je pre 19 rokov trvajúci spor skutočne závažným pochybením konkrétnych sudcov senátu 6 Co, ktorému predsedá Martin Murgaš.

Vzhľadom na túto neprimeranú dĺžku konania o vysporiadanie BSM už je pre sťažovateľku jedinou voľbou uplatnenie kompenzačného prostriedku voči porušovateľovi vo výške, ktorú žiadame v ústavnej sťažnosti.

Prebiehajúce konanie veľmi negatívne ovplyvnilo osobný život sťažovateľky, ktorá sa za uvedenú dobu nemôže dostať k svojmu majetkovému podielu v značnej výške a je otázne, či sa k nemu ešte niekedy dostane. Tak sa jej pocit absolútnej frustrácie premenil do podoby beznádeje, preto veríme, že Ústavný súd pochopí jej dlhotrvajúce útrapy a jej sťažnosti vyhovie.“

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil v danej veci od ústneho pojednávania.

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Sťažovateľka sa sťažnosťou domáhala vyslovenia porušenia svojho základného práva zaručeného čl. 48 ods. 2 ústavy.

Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec prerokovala bez zbytočných prieťahov.

Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov (i práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote) je podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (IV. ÚS 220/04, IV. ÚS 365/04).

Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

Táto povinnosť súdu a sudcu vychádza z § 6 zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „OSP“), ktorý súdom prikazuje, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania postupovali tak, aby ochrana ich práv bola rýchla a účinná, ďalej z § 100 ods. 1 OSP, podľa ktorého len čo sa konanie začalo,

postupuje v ňom súd zásadne bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priet'ahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (IV. ÚS 74/02, III. ÚS 247/03, IV. ÚS 272/04) ústavný súd zohľadnil tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania a postup samotného súdu. Za súčasť prvého kritéria ústavný súd považuje aj povahu prerokúvanej veci.

1. Pokiaľ ide o právnu a faktickú zložitosť veci, ústavný súd konštatuje, že spory o vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva manželov v zásade nemožno po právnej ani po skutkovej stránke hodnotiť ako zložité. Vzhľadom na okolnosti danej veci sa uvedené konštatovanie v celom rozsahu vzťahuje aj na odvolacie konanie napadnuté sťažnosťou.

2. Správanie sťažovateľky ako účastníčky konania je druhým kritériom, podľa ktorého ústavný súd z pohľadu priet'ahov posudzuje priebeh napadnutého konania. Ústavný súd nezistil žiadne skutočnosti, ktoré by bolo v súvislosti s dĺžkou konania potrebné pripísať na ťarchu sťažovateľky. Na eventuálny podiel sťažovateľky na predĺžení napadnutého konania nepoukázal ani krajský súd vo svojom vyjadrení k sťažnosti.

3. Tretím hodnotiacim kritériom, podľa ktorého ústavný súd zisťoval, či došlo k porušeniu základného práva sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, bol samotný postup krajského súdu.

Pokiaľ ide o postup krajského súdu v posudzovanom konaní, ústavný súd prihliadal na § 100 ods. 1 prvú vetu OSP, podľa ktorej len čo sa konanie začalo, postupuje v ňom súd i bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

Ústavný súd hodnotiac doterajší priebeh napadnutého konania konštatuje, že jeho priebeh je potrebné hodnotiť ako neefektívny.

O uvedenom svedčí skutočnosť, že krajský súd o podanom odvolaní proti rozsudku okresného súdu z 5. októbra 2011 síce rozhodol uznesením z 29. októbra 2013 (približne po 1 roku a 5 mesiacoch), keď uvedený rozsudok okresného súdu zrušil a vec vrátil na ďalšie konanie, no po podaní dovolania sťažovateľkou proti uzneseniu krajského súdu z 29. októbra 2013 najvyšší súd toto uznesenie svojím uznesením sp. zn. 8 Cdo 106/2014 z 26. marca 2015 zrušil a vec krajskému súdu vrátil na ďalšie konanie, v dôsledku čoho nepochybne došlo k predĺženiu napadnutého odvolacieho konania. Procesné pochybenie krajského súdu je zrejmé z odôvodnenia uznesenia najvyššieho súdu z 26. marca 2015, v ktorom sa okrem iného uvádza:

„Zrušujúce rozhodnutie odvolacieho súdu sa v danom prípade opiera o ustanovenie §221 ods. 1 písm. g/ O. s. p. - t. j. že vo veci rozhodoval vylúčený sudca. Takto označené ustanovenie uvádza dôvody, pre ktoré sa musí zrušiť rozhodnutie súdu prvého stupňa a vec sa má vrátiť súdu prvého stupňa na ďalšie konanie. Predpokladom jeho naplnenia sú nedostatky konania pred súdom prvého stupňa, pokiaľ ide o zabezpečenie garancie toho, aby vo veci rozhodoval nezávislý a nestranný sudca. Zisťovanie okolností, od ktorých závisí posúdenie tejto otázky, sa stáva predmetom odvolacieho prieskumu. Pri zisťovaní väd konania v zmysle § 212 ods. 3 O. s. p., teda aj toho, či vo veci (ne)rozhodoval vylúčený sudca odvolací súd môže doplniť dokazovanie a to aj vykonaním dôkazov, ktoré účastníci nenavrhlí (§ 213 ods. 5 O. s. p.). V takom prípade v zmysle § 214 ods. 1 písm. a/ O. s. p. musí odvolací súd nariadiť na prejednanie odvolania pojednávanie, na ktoré predvolá účastníkov konania a všetkých, ktorých účasť je potrebná (§211 ods. 2 O. s. p. v spojení s § 115 ods. 1 O. s. p.).

Odvolací súd pred vydaním dovolaním napadnutého (zrušujúceho) rozhodnutia z hľadiska posúdenia opodstatnenosti uplatneného odvolacieho dôvodu v zmysle § 221 ods. 1 písm. g/ O. s. p. jednotlivo predvolal a vypočul žalovaného (viď úradný záznam z 9. októbra 2013 - č. l. 671 spisu) a jeho bývalú právnu zástupkyňu (viď úradný záznam z 25. októbra 2012 - č. l. 669 spisu) bez pojednávania a bez prítomnosti žalobkyne.

Dovolací súd uvádza, že požiadavka, aby účastníci súdneho konania mali možnosť dozvedieť sa o všetkých predložených dôkazoch alebo vyjadreniach podaných v ich veci a vyjadriť sa k nim, sa vzťahuje na odvolacie konanie rovnako ako na konanie pred súdom prvého stupňa, a to aj napriek skutočnosti že nepôjde o novú argumentáciu (porovnaj napr.

Hudáková proti Slovensku, sťažnosť č. 23083/05 ods. 29,27. apríl 2010). Už len nedoručenie vyjadrení žalobkyni, ktoré pred odvolacím súdom učinil žalovaný a jeho právna zástupkyňa predstavujú porušenie práva na spravodlivé súdne konanie (porušenie zásady kontradiktórnosti). Bez významu je, či išlo o také okolnosti vo vyjadreniach, ktoré by (ne)pripúšťali ďalšiu právnu diskusiu a či by žalobkyňa využila možnosť na tieto reagovať. S dôkazmi rozhodnými pre rozhodnutie obstaranými odvolacím súdom žalobkyňa nebola oboznámená, čo mohlo poznačiť jej dôveru vo fungujúci súdny systém. Vykonanie dokazovania mimo pojednávania v neprítomnosti účastníčky konania nepredstavuje rešpektovanie zásad spravodlivého procesu stojaceho na požiadavkách rovnosti, kontradiktórnosti a verejnosti konania. Odvolací súd procesným spôsobom nezabezpečil možnosť žalobkyni vyjadriť sa k vykonaným dôkazom, navrhnúť prípadne ďalšie dôkazy za účelom ochrany svojich práv s možnosťou ovplyvniť konečné rozhodnutie súdu.

Rozhodnutie o odvolaní účastníka konania majúce podklad v opodstatnenom zistení uplatneného odvolacieho dôvodu v zmysle § 221 ods. písm. g/ O. s. p. (t. j. že rozhodoval vylúčený sudca) popri výroku o zrušení rozhodnutia súdu prvého stupňa nepredpokladá ďalší výrok (o vylúčení sudcu); išlo by totiž o vyjadrenie rovnakého záveru viacerými výrokmi za situácie, kedy jeden z výrokov (zrušujúci) už v sebe subsumuje aj dôvody druhého výroku (o vylúčení sudcu); námietku dovolateľky v tejto súvislosti dovolací súd nepovažoval za opodstatnenú.

Na základe uvedeného dospel dovolací súd k záveru, že žalobkyňa opodstatnene namieta, že v konaní jej postupom odvolacieho súdu bola odňatá možnosť pred súdom konať (§ 237 písm. f/ O. s. p.). Najvyšší súd Slovenskej republiky preto napadnuté uznesenie odvolacieho súdu podľa § 243b ods. 1 O. s. p. zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie (§ 243b ods. 3 O. s. p.).“

Ako už bolo uvedené, procesné pochybenie krajského súdu významne ovplyvnilo dĺžku napadnutého konania, v súvislosti s čím ústavný súd poukazuje na svoju predchádzajúcu štandardnú judikatúru (napr. II. ÚS 32/03, IV. ÚS 182/08), podľa ktorej zbytočné prieťahy v konaní môžu byť zapríčinené nielen samotnou nečinnosťou všeobecného súdu, ale aj jeho neefektívnou činnosťou, resp. nesústredenou činnosťou, teda takým konaním, ktoré nevedie efektívne k odstráneniu právnej neistoty.

Ústavný súd na základe uvedeného dospel k záveru, že krajský súd v napadnutom konaní nepostupoval v súlade so základným právom sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, a preto konštatuje, že doterajším postupom krajského súdu v napadnutom konaní došlo k zbytočným prietahom, a tým aj k porušeniu základného práva sťažovateľky podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (bod 1 výroku nálezu).

III.

Pretože ústavný súd zistil porušenie základného práva sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy postupom krajského súdu, prikázal mu, aby vo veci konal bez zbytočných prietáhov, a odstránil tak stav právnej neistoty, v ktorej sa nachádza sťažovateľka domáhajúca sa rozhodnutia súdu vo svojej veci.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

Podľa § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Sťažovateľka v sťažnosti žiadala priznať primerané finančné zadosťučinenie v sume 10 000 €, keď poukázala na to, že neúmeraná dĺžka napadnutého konania *„veľmi negatívne ovplyvnila jej osobný život... a jej pocit absolútnej frustrácie sa premenil do podoby beznádeje...“*.

Pri určení primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných Európskym súdom pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

Vzhľadom na neefektívny postupom krajského súdu v napadnutom konaní a najmä vzhľadom na skutočnosť, že dosiaľ ani po takmer 3 a pol roku nebolo napadnuté odvolacie konanie právoplatne skončené, ústavný súd považoval priznanie sumy 1 000 € za primerané finančné zadosťučinenie podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde (bod 3 výroku nálezu).

Ústavný súd napokon rozhodol aj o úhrade trov konania sťažovateľky, ktoré jej vznikli v dôsledku jej právneho zastúpenia v konaní o jej sťažnosti advokátkou JUDr. Elenou Lalíkovou. Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy.

Ústavný súd pri rozhodovaní o priznaní trov konania vychádzal z priemernej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za I. polrok 2014, ktorá bola 839,83 €.

Úhradu priznal za tri úkony právnej služby (prevzatie a prípravu zastúpenia, podanie sťažnosti, stanovisko k vyjadreniu krajského súdu k sťažnosti) v súlade s § 1 ods. 3, § 11 ods. 3 a § 13a ods. 1 písm. a) a c) vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“). Úhrada za tri úkony právnej služby vykonané v roku 2015 predstavuje spolu s režijným paušálom (3 x 8,39 €) sumu 444,66 €. Keďže advokátka je platcom dane z pridanej hodnoty (ďalej len „DPH“), uvedená suma bola zvýšená o DPH vo výške 20 % podľa § 18 ods. 3 vyhlášky a podľa zákona č. 222/2004 Z. z. o dani z pridanej hodnoty v znení neskorších predpisov. Trovy právneho zastúpenia vrátane započítania DPH a režijného paušálu boli priznané v celkovej sume 533,58 €.

Priznanú úhradu trov konania je krajský súd povinný zaplatiť na účet právnej zástupkyne sťažovateľky (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 OSP) v lehote uvedenej v bode 4 výroku tohto nálezu.

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 1. decembra 2015